

HKU Onderzoeksvisie

Kritische, creatieve en zorgzame onderzoeksvormen

Onderzoek bij HKU vertrekt vanuit een diepe betrokkenheid bij de wereld – en de wens om die mede vorm te geven. We willen als kunsthogeschool tastbare impact hebben: op de samenleving en op het kunstonderwijs. Daarbij staan drie thematische lichtpunten centraal: de kunst van zorg en welzijn, de kunst van identiteit en inclusie, en de kunst van duurzaamheid en circulariteit. De lichtpunten zijn voor ons geen losse onderzoeksthema's, maar leidraden die in alle dimensies van onze praktijk doorklinken. We onderzoeken ze niet alleen – we proberen ze ook te leven. Hoe zorgzaam is onze onderzoekspraktijk eigenlijk? Hoe inclusief zijn onze methodes? En dragen onze vormen van kennisdeling werkelijk bij aan een duurzamere toekomst?

Deze visie beschrijft de uitgangspunten van HKU Onderzoek. Het is geen blauwdruk maar een uitnodiging om samen verder te bouwen aan een onderzoekscultuur die kritisch, creatief en zorgzaam is. Die pluriform en transformatief durft te zijn. En die stevig verankerd is in de dagelijkse praktijk van kunstenaars, ontwerpers, docenten en studenten.

Stelling 1: Onderzoek is verankerd in een veelvormig en samenhangend onderzoekslandschap

HKU Onderzoek wordt gedragen door vier lectoraten met elk een eigen focus. Samen vormen zij een dynamisch en toekomstgericht onderzoekslandschap waarin creatieve maakprocessen centraal staan.

HKU Onderzoek wordt gedragen door vier lectoraten, elk met een eigen focus op een complex onderzoeksveld waarin creatieve maakprocessen centraal staan. Samen geven zij richting aan een onderzoekspraktijk die kritisch, geëngageerd en toekomstgericht is. Ieder lectoraat onderzoekt hoe kunst en ontwerp kunnen bijdragen aan maatschappelijke transities – via technologie, onderwijs, ondernemerschap of samenwerking tussen domeinen. Daarbij worden co-creatie, situering en belichaamde kennis steeds opnieuw vormgegeven.

In wisselwerking met het onderwijs bouwen deze lectoraten aan een onderzoekscultuur die gericht is op transformatie, met oog voor emergentie, zingeving, en de rol van kunstenaars in het vormgeven van de wereld van morgen.

Stelling 2: Onderzoek is een vak dat tijd, oefening en toewijding vereist

Onderzoek doen vraagt om professionele ontwikkeling, begeleiding en ruimte om te groeien. HKU investeert in een onderzoekscultuur waarin onderzoekers op elk niveau zich kunnen verdiepen, oefenen en leren.

Onderzoek is bij HKU niet alleen een houding of activiteit, maar een vakmanschap dat zich ontwikkelt door oefening, reflectie en doorzettingsvermogen. Het vraagt om tijd om te verdiepen, om ruimte om te falen, en om begeleiding om te groeien.

We erkennen onderzoek als een discipline op zichzelf, met eigen vormen, vaardigheden en ontwikkelpaden. Onderzoekers hebben – net als makers – structurele ondersteuning nodig om hun praktijk te kunnen opbouwen en verfijnen.

Daarom investeert HKU in omgevingen waarin onderzoekers op elk niveau – van student tot lector – ruimte krijgen om te leren, samen te werken, en bij te dragen aan een onderzoekscultuur die zich blijft ontwikkelen.

Stelling 3: Onderzoek is een transdisciplinair en co-creatief engagement

HKU onderzoek overstijgt disciplinaire grenzen en verbindt uiteenlopende praktijken en perspectieven. Door deze kruisbestuiving ontstaan nieuwe vormen van onderzoek die bestaande structuren uitdagen en nieuwe routes openen.

Onderzoek bij HKU beweegt zich over de grenzen van disciplines, sectoren en praktijken heen. In co-creatie zoeken we bewust de samenwerking met andere domeinen zoals zorg, technologie of onderwijs. Daarbij staat gelijkwaardigheid en wederkerigheid centraal: onderzoek is geen instrument van het ene domein ten opzichte van het andere, maar een gedeeld proces van kennisontwikkeling waarin ieder perspectief telt.

Transdisciplinaire samenwerking leidt tot kruisbestuiving tussen werkwijzen, kennisvormen en perspectieven, waardoor nieuwe inzichten en creatieve praktijken ontstaan. We verbinden bewust heterogene elementen – methodes, disciplines, actoren, media – om vernieuwende onderzoeksroutes mogelijk te maken. HKU onderzoek laat zich niet beperken door academische tradities of institutionele grenzen, maar zoekt actief naar nieuwe vormen van kennisproductie en samenwerking buiten gebaande paden.

In die context verkennen we ook hoe kunstenaars en ontwerpers functioneren en bijdragen aan maatschappelijke vraagstukken – én hoe zij daartoe opgeleid kunnen worden.

Stelling 4: Onderzoek is gesitueerd en relationeel

HKU onderzoek is nooit neutraal, maar ontstaat altijd binnen een culturele, sociale en ecologische context. Deze verbondenheid maakt het onderzoek responsief, zorgzaam en gericht op verandering.

HKU onderzoek erkent dat kennis nooit neutraal of universeel is. Artistiek onderzoek is altijd gesitueerd: het vindt plaats binnen sociale, culturele, ecologische en ruimtelijke contexten die mede vormgeven wat er onderzocht wordt, hoe dat gebeurt, en met wie.

Gesitueerdheid betekent dat kennisproductie altijd beïnvloed wordt door de specifieke positie van de onderzoeker én door de omstandigheden waarin het onderzoek plaatsvindt. Ruimtes – fysiek, digitaal of sociaal – zijn nooit louter achtergrond, maar oefenen invloed uit op het denken, maken en samenwerken. Gesitueerd werken betekent ook dat onderzoekers zich bewust zijn van hun eigen perspectief, rol en context, en deze actief meenemen in de manier waarop het onderzoek wordt ontworpen, uitgevoerd en gedeeld.

Onderzoek ontstaat bovendien in relatie: met mensen, materialen, technologieën, ruimtes en niet-menselijke actoren die actief meewerken aan het onderzoeksproces. Deze relaties zijn niet vanzelfsprekend, maar vragen om zorgvuldigheid, rechtvaardigheid en expliciete aandacht voor inclusiviteit – niet als randvoorwaarde, maar als uitgangspunt.

Door onderzoek te begrijpen als iets dat altijd plaatsvindt in verbinding met, wordt het mogelijk om recht te doen aan de complexiteit van onze wereld en aan de veelvormige manieren waarop kennis kan ontstaan.

Stelling 5: Onderzoek is een ruimte voor kritische reflectie, frictie, en meerstemmigheid

HKU onderzoek is een plek voor kritische reflectie, frictie en radicale verbeelding. Het daagt dominante structuren en aannames uit en maakt ruimte voor spanning, verschil en paradox. Door meerstemmigheid en pluraliteit te omarmen, draagt onderzoek bij aan inclusieve, rechtvaardige kennisproductie die bestaande narratieven ontregelt en nieuwe perspectieven mogelijk maakt.

HKU onderzoek stelt dominante structuren ter discussie en nodigt actief spanningen, tegenstellingen en complexiteit uit. We omarmen frictie als actieve onderzoekshouding: door het ‘niet weten’, falen, verwondering en onzekerheid ruimte

te geven, ontstaat ruimte voor nieuwe perspectieven, inzichten en handelingsmogelijkheden. Het werken met paradoxen en het bevragen van aannames vormt daarbij een belangrijke bron van vernieuwing.

Deze houding vereist moed, tijd, aandacht én kritische reflectie: op jezelf, je positie, en de context waarin je werkt. Ze stelt de onderzoeker in staat om bestaande normen los te weken en tot daadwerkelijke transformatie te komen.

Meerstemmigheid vormt hiervoor een essentiële voorwaarde. We zien onderzoek als een plek waar meerdere stemmen, perspectieven, rollen, contexten, methodes en vormen van impact naast elkaar bestaan en elkaar beïnvloeden. Het is belangrijk dat een onderzoeker zich kan positioneren binnen dit spanningsveld en daarin ook zelf stem heeft. Alleen door eenstemmigheid bewust los te laten, ontstaat ruimte voor rechtvaardiger, inclusievere en relevantere kennisproductie.

Meerstemmigheid voedt niet alleen reflectie, maar ook radicale verbeelding: het vermogen om nieuwe toekomst, vormen en relaties denkbaar te maken. Frictie en meerstemmigheid zijn zo niet alleen kenmerken van ons onderzoek, maar ook de motor van zijn impact – op zowel de samenleving als het kunstonderwijs.

Stelling 6: Onderzoek is een ethische en reflexieve praktijk

HKU onderzoek neemt verantwoordelijkheid voor de gevolgen van zijn werk. Door te handelen met zorg, inclusiviteit en bewustzijn van positie, vergroten we de integriteit én maatschappelijke waarde van onderzoek.

Ethisch handelen binnen HKU onderzoek betekent meer dan het volgen van protocollen. Het vraagt om bewuste positionering, om het afwegen van keuzes en het nemen van verantwoordelijkheid binnen het onderzoeksproces – in relatie tot de context waarin je werkt én tot de gemeenschap waarvan je deel uitmaakt.

Zorgzaamheid speelt hierin een centrale rol. Onderzoek bij HKU vindt plaats binnen onderzoeksgemeenschappen waarin ruimte is voor verschil, wederkerigheid en zorg voor elkaar – tussen mensen, maar ook in de omgang met materialen, technologieën en systemen. Inclusiviteit is daarbij geen bijkomstigheid, maar een ethisch uitgangspunt: het erkennen en activeren van meerdere stemmen, perspectieven en ervaringen, juist ook die welke in dominante kennispraktijken vaak over het hoofd worden gezien.

Reflexiviteit is essentieel om die zorgzame en inclusieve houding te waarborgen. Het vraagt de bereidheid om jezelf, je aannames en je impact voortdurend kritisch te bevragen.

Deze onderzoekshouding maakt HKU onderzoek responsief en transformatief – niet alleen verbonden met de wereld waarin het plaatsvindt, maar ook actief bijdragend aan haar verandering. We nemen verantwoordelijkheid voor de maatschappelijke impact van ons werk: op de mensen met wie we samenwerken, de structuren die we bevragen, en de toekomst die we mede vormgeven.

Stelling 7: Onderzoek is een proces, niet alleen een product

HKU onderzoek ontwikkelt zich stap voor stap, via experiment, herhaling en openheid voor het onbekende. Niet alleen het resultaat, maar ook het proces zelf is van waarde.

HKU onderzoek is een verkennende en voortdurend ontwikkelende praktijk. Het voltrekt zich binnen een levende werkelijkheid waarin omstandigheden steeds veranderen en waarop onderzoek actief reageert. Daarbij spelen experiment, iteratie, onzekerheid en toeval een centrale rol.

De waarde van onderzoek ligt niet alleen in de resultaten, maar juist ook in de weg ernaartoe: in de manier van kijken, maken en reflecteren die tijdens het proces ontstaat. Product, proces en pedagogie zijn daarin onlosmakelijk met elkaar verbonden. Nieuwe producten brengen nieuwe maakprocessen voort, die op hun beurt het kunstonderwijs vernieuwen.

In deze dynamische uitwisseling tussen praktijk, onderwijs en onderzoek ontstaat kennis die niet vooraf vastligt, maar zich gaandeweg vormt: emergente kennis die groeit uit het contact tussen disciplines, mensen en contexten.

Stelling 8: Onderzoek is een integraal onderdeel van de creatieve praktijk

HKU onderzoek is nauw verbonden met het maken. Het onderzoek voedt creatieve praktijken – en omgekeerd leiden die praktijken tot nieuwe kennis en inzichten.

HKU onderzoek staat niet los van maken; het is verweven met artistieke en ontwerpgerichte processen. Artistieke en ontwerpende strategieën zijn niet alleen onderwerp van onderzoek, maar vormen de methode zelf. Onderzoek vindt plaats in en door het maken – en het maken genereert op zijn beurt weer nieuwe inzichten, perspectieven en vragen.

Binnen deze praktijkgerichte benadering worden creatieve methoden bewust ingezet om ruimte te maken voor experiment, reflectie, empathie en zintuiglijkheid. Kunst en ontwerp bieden niet alleen mogelijkheden voor analyse of duiding, maar functioneren ook als activerende krachten: ze kunnen verandering ondersteunen, forceren of initiëren – binnen de eigen praktijk én binnen bredere maatschappelijke contexten.

Daarbij is het van belang dat kunstenaars en ontwerpers worden opgeleid in het reflectief handelen binnen hun eigen praktijk. Zo groeit het vermogen om niet

alleen te maken, maar ook te denken, bevragen en transformeren vanuit de praktijk.

Artistiek en ontwerpend onderzoek draagt zo bij aan het ontwikkelen van nieuwe vormen van kennis die passen bij de complexiteit van onze tijd – waarin grote maatschappelijke vraagstukken alleen beantwoord kunnen worden in samenspel tussen disciplines, perspectieven en praktijken.

Stelling 9: Onderzoek is een ecosysteem van belichaamde en ervaringsgerichte kennis

HKU onderzoek erkent ook belichaamde, ervaringsgerichte en praktijkgebaseerde vormen van kennis. Deze vormen van weten zijn fundamenteel voor hoe we onderzoeken, begrijpen en delen.

Bij HKU erkennen we dat kennis niet alleen cognitief is, maar ook lichamelijk, affectief, intuïtief en zintuiglijk. We werken met fenomenologische en praktijkgebaseerde methoden waarin waarneming, materiaal, handeling en ervaring centraal staan. Kennis ontstaat in het doen, in het voelen, in het fysiek en zintuiglijk ervaren – ervaren – en dit beïnvloedt zowel de methode als de vorm waarin kennis gedeeld wordt.

Zintuiglijke sensitiviteit is daarbij een essentiële vaardigheid die we in onderzoek én kunstonderwijs actief ontwikkelen. Het vraagt om aandacht, afstemming en vooral: om tijd. Tijd om processen te laten ontstaan, ervaring te verdiepen en reflectie mogelijk te maken. Persoonlijke, geleefde ervaring zien we als een waardevolle bron van kennis – ingebed in het lichaam, het moment en de context waarin zij ontstaat.

Artistiek onderzoek is daarbij niet aanvullend, maar fundamenteel voor bredere kennisproductie. Het opent ruimte voor experiment, empathie, verandering en andere manieren van weten. Door te werken met belichaamde en creatieve onderzoeksvormen kunnen we anders kijken, anders begrijpen en andere perspectieven toegankelijk maken – zowel binnen de praktijk als in de samenleving.

Stelling 10: Onderzoek is hybride en omarmt experimentele disseminatie

HKU onderzoek deelt kennis op manieren die passen bij de aard van het werk: via beeld, geluid, performance of materiaal. Deze vormen van delen zijn geen bijzaak, maar maken deel uit van het onderzoek zelf.

Bij HKU zien we kennisdeling niet als een sluitstuk, maar als een wezenlijk onderdeel van het onderzoeksproces. Disseminatie is een actieve kennispraktijk

waarin nieuwe betekenissen kunnen ontstaan, inzichten verdiepen en impact kan groeien.

Kennis delen gebeurt bij HKU dan ook niet uitsluitend via geschreven of gesproken taal. Artistiek en ontwerpend onderzoek vraagt om andere vormen van delen, die recht doen aan de ervaringsgerichte, belichaamde en materiële aard van het werk. Daarom ontwikkelen we hybride en zintuiglijke vormen van disseminatie: performatief, visueel, interactief of object-gebaseerd.

Deze vormen zijn niet alleen een manier om onderzoek zichtbaar te maken, maar ook plekken waar opnieuw kennis wordt gegenereerd. De keuze voor vorm is dus geen neutraal eindproduct, maar een inhoudelijke en kritische stap binnen het onderzoeksproces zelf.

Deze visie is geen eindpunt, maar een uitnodiging. Een uitnodiging om samen te blijven onderzoeken, bevragen en verbeelden. Om ruimte te maken voor verschil, vernieuwing en betrokkenheid. En om het onderzoek aan HKU steeds opnieuw vorm te geven – met aandacht voor de wereld van nu, en de toekomst die we met elkaar willen maken.

